

ATENCIÓ INTEGRAL SOCIOSANITÀRIA EN LA PREVENCIÓ I ABORDATGE DEL CÀNCER

El càncer és igual per a totes les persones, però no totes són iguals davant el càncer

No totes les persones tenen les mateixes probabilitats d'enfrontar-se al càncer tant pel que fa la seva prevenció, com en l'accés a tractaments o als resultats de recerca; i també, que **no totes les persones s'hi enfronten amb les mateixes garanties.**

En prevenció primària

Si pensem en 4 dels principals factors de risc per patir càncer: Activitat física, Alimentació, Alcohol, Tabac, són elements que estan creuats, de forma substancial, amb eixos de desigualtat i condicions materials (Per exemple, a la Unió Europea, les poblacions més vulnerables socioeconòmicament tenen el doble de risc de patir obesitat; o per abordar el consum d'alcohol i tabac és imprescindible una perspectiva de gènere) i per tant, **quan plantequem estratègies de prevenció ho hem de fer tenint en compte aquestes desigualtats i la posició de major-menor vulnerabilitat** en la que pot estar cada persona.

La prevenció és una missió col·lectiva, no podem seguir concebut els estils de vida saludables com quelcom que només forma part de la decisió de cada persona (perspectiva individual i culpabilitzadora) i començar a abordar-ho en base a un òptica estructural. Hem de passar **de la promoció d'hàbits saludables a la promoció d'entorns saludables.**

En prevenció secundària

També es reproduïxen aquestes desigualtats. Per exemple, l'accés als programes de cribratge de càncer de còlon continua sent desigual entre Comunitats Autònomes i a l'any 2017, només el 44% de la població de risc estava coberta per un programa de cribratge de càncer de còlon. És necessari preguntar-nos qui ha quedat fora i per què.

Per altra banda, el propi accés als **serveis de radioteràpia** és un altre exemple d'inequitat. Aquest tractament vital no es dona per igual a totes les CCAA, per la qual cosa hi ha pacients que assumeixen un cost econòmic, social i emocional major per a poder-hi accedir. En concret, en pacients que necessiten fer un canvi de residència, la despesa mitjana pot arribar a ser de 1.100€.

En relació a l'afrontament de la malaltia

Disminució dels ingressos, augment de les despeses, impossibilitat per fer front a les despeses corrents, arribar a final de mes o sobreviure amb tot just 400€ mensuals. Són algunes de les conseqüències derivades del diagnòstic del càncer que provoquen pobresa i desigualtat i que afecta a més de 130.000 persones, segons l'informe de l'Associació Contra el Càncer "***Pobresa, COVID y càncer: un triple frente para los más vulnerables***".

L'impacte de la malaltia en la vida laboral és una de les raons per les quals el càncer pot desencadenar pobresa.

L'associació estima que **un diagnòstic de càncer augmenta les despeses** uns 9.000€ i **disminueix els ingressos** a causa de les baixes mèdiques, atur i incapacitats.

Les dades ens mostren que **percentatges significatius de persones amb càncer es troben amb moltes dificultats econòmiques per afrontar el tractament**, i el propi risc que suposa. Això ens ha de fer reflexionar que el càncer no és només un problema sanitari i que impacta més enllà de l'esfera hospitalària.

I també en el propi **impacte psicològic** que genera un diagnòstic i la possibilitat d'accedir a un tractament psicològic especialitzat, tant per a pacients com per a familiars. El 30% presenta trastorns psicopatològics, com l'ansietat o la depressió i el 94% de les CCAA ofereixen una cobertura insuficient o nul·la en tractament psicològic especialitzat.

Un impacte més enllà de la persona amb càncer

Pensar en les desigualtats en el càncer no només ens ha de fer pensar en els propis pacients, també en les **desigualtats i vulnerabilitats que es poden generar en la tasca de cures** (aquí esdevé principal l'eix de gènere), i per tant, en la família i entorn més proper del pacient.

També, incorporar-ho com a part del propi impacte que provoca la malaltia, per exemple, l'econòmic, que acabarà afectant a tota la unitat familiar.

En una malaltia com el càncer, **la càrrega de la malaltia** (concepte que mesura l'impacte d'un problema de salut més enllà de l'efecte en la persona que el pateix) **és molt significativa i la seva identificació i tractament involucra a cuidadors/es, pacients i grups socials relacionats**, com familiars i amistats. Tenir en compte aquesta xarxa és clau per entendre l'abast de la malaltia i les possibles desigualtats que se'n desprenen.

Càncer i Vulnerabilitat

Abordar el càncer i la vulnerabilitat implica pensar-los com a **fenòmens interrelacionats**.

El càncer, en sí mateix, ja provoca una situació de vulnerabilitat i per altra banda, estar en una situació de vulnerabilitat **agreuja i complexitza la capacitat per afrontar la malaltia oncològica**.

En aquest sentit, és fonamental que les organitzacions i serveis que abordin situacions de vulnerabilitat incorporin l'eix del càncer com una categoria clau; de la mateixa manera, que les organitzacions vinculades al càncer, incorporin una mirada sobre la vulnerabilitat.

PER TANT, ABOGUEM PER:

L'atenció integral requereix una mirada cap a la població oncològica que incorpori:

- Una perspectiva **biopsicosocial** de la salut
- Una perspectiva **sociosanitària** (no únicament biomèdica-sanitària)
- Una perspectiva **centrada en la persona** i de forma **holística**
- Una perspectiva **familiar i sistèmica**
- Una perspectiva **interseccional** i sobre els **determinants Socials de la Salut**.
- La **complexitat**, les **inequitats** i les **dimensions de la vulnerabilitat**: Pobresa, Ocupació, Educació, Salut, Habitatge, Xarxes de suport relacional comunitàries i Convivència i Civisme.

- La sensibilització per **trencar amb el tabú i estigma del càncer**.
- La **formació dels professionals** per a portar-ho a terme i/o la creació de nous perfils (Ex. Gestor/a de casos)
- Una **sistematització i unificació de les dades** en els àmbits socials i sanitaris (Ex. Història Clínica compartida)
- La creació d'un **organisme independent que vetlli per garantir el dret a l'atenció integral sociosanitària**.

I per tant, implica:

- Una **coordinació i abordatge conjunt** (*no només derivacions*) entre els diferents recursos i agents
- Una aposta per l'acció i el **treball comunitari**
- Un **seguiment i avaluació de les dades de forma compartida**.